

Κριτική για την παράσταση «Ακρωτηριασμός στο Σποκείν» σε σκηνοθεσία Λέανδρου Ταλιώτη

Της Νόνας Μολέσκη

Για μένα το ενδιαφέρον για τα έργα του Μάρτιν Μακντόνα πάντα συνδυάζεται με μια επιφυλακτικότητα, σχεδόν δειλία. Η αναμονή της αναπόφευκτης στα έργα του πράξης σωματικής βίας και κυριολεκτικής σκληρότητας, με κάνει να αισθάνομαι σαν λίγο πριν από χειρουργική επέμβαση χωρίς αναισθητικό. Του αναγνωρίζω όλα τα προσόντα: τον γλωσσικό δυναμισμό, την παλλόμενη ενέργεια που εκρήγνυται στις κορυφώσεις, το απάράμιλλο μαύρο χιούμορ, την αμείλικτη στάση απέναντι σε στερεότυπα, εθνικά, λογοτεχνικά, αισθητικά.

Όμως σαν μικρό παιδί απωθώ από τη μνήμη σκηνές από το εξαιρετο «Η βασίλισσα της ομορφιάς του Λινέιν» και το καταπληκτικό «Υπολοχαγός του Ίνισμορ». Περίεργο, αλλά δεν νιώθω έτσι για άλλους in-yer-face συναδέλφους του Μακντόνα, π.χ. για τη Σάρα Κέιν, ίσως επειδή οι φοβεροί ακρωτηριασμοί, τυφλώσεις, κ.ά. στα δικά της έργα έχουν «στόχο» την ίδια, δηλαδή γίνονται στα πλαίσια της διερεύνησης «από μέσα» του προκλημένου από βίαια έξωθεν επέμβαση πόνου. Ενώ ο Μακντόνα, προκαλώντας πόνο στα πρόσωπα του έργου του, εννοεί να πονέσει το κοινό του.

Το γραμμένο το 2010 «Ακρωτηριασμός στο Σποκείν» έχει ουσιαστικές διαφορές από τα περισσότερα από τα έργα του: διαδραματίζεται όχι στην Ιρλανδία αλλά στην Αμερική και δεν περιέχει πράξεις πρόκλησης σοβαρού σωματικού πόνου. Βία και πόνος υπάρχουν στο έργο μόνο στο παρελθόν και στο μέλλον. Το κεντρικό πρόσωπο του έργου, ο Καρμάικλ, όντας παιδί ακόμα, έχει ακρωτηριαστεί από τους απαγωγείς του με τον πιο τρομακτικό τρόπο: του έκοψαν τον αριστερό του καρπό με το... τρένο. Δηλαδή, η βίαια πράξη και ο σωματικός πόνος συνέβησαν πριν από δεκαετίες και συμμετέχουν στο σκηνικό παρόν ως αντικείμενα αφήγησης και ως κίνητρα δράσης. Η «μελλοντική» βία συμμετέχει στο σκηνικό παρόν υπό μορφή απειλών.

Ο Μακντόνα όχι μόνο δεν μας υποβάλλει στις γνωστές δοκιμασίες, αλλά υπονομεύει το ίδιο το ακρογωνιαίο στοιχείο του έργου του, το «behandling», όταν ο Τόμπι αμφισβητεί ότι το τρένο μπορού-

Στοχεύοντας στα στερεότυπα

σε να κάνει αυτή τη δουλειά. Έτσι φανερώνεται ο αληθινός στόχος του Μακντόνα: τα στερεότυπα. Πολλά στερεότυπα: α) αμερικανικά θρίλερ, κινηματογραφικά, τηλεοπτικά και λογοτεχνικά (serial killers, βαλίτσα με κομμένα μέλη, αλυσοδεμένα θύματα, σαδιστική πυρπόληση), β) αμερικανική political correctness σε ευφυή συνδυασμό με γ) ρατσιστικά κλισέ (σε σχέση με τον χαρακτήρα του μικροαπατεώνα και μικρέμπορα ναρκωτικών μαύρου Τόμπι), δ) αγγλικές και αμερικανικές φαρσοκωμωδίες καταστάσεων, οπου διάφοροι «άσχετοι» εισβάλλουν στον χώρο δράσης και προκαλούν επιπλοκές (όπως ο ρεσεψιονίστας Μέρβυν), ε) τον δικό του εθισμό προς τη σκηνική βία, π.χ. όταν τα πρόσωπα πετάνε ο ένας του άλλου τα κομμένα χέρια, μεταξύ των οποίων και -ουπς!- παιδικά. Ο σαρκασμός και η κωμική μαυρίλα φτάνουν στο αποκορύφωμά τους στον σουρεάλ μονόλογο του Μέρβυν και στην τηλεφωνική επικοινωνία του Καρμάικλ με τη μητέρα του.

Τα πιο πάνω προέκυψαν όταν ο Λέανδρος Ταλιώτης παρουσίασε το «Ακρωτηριασμός στο Σποκείν» στην πάνω αίθουσα του Σατιρικού. Είναι λογικό, ότι σε σχέση με τον συγγραφέα ο σκηνοθέτης είχε λι-

γότερους στόχους να πλήξει και λιγότερες βοήθειες να αντλήσει από την αναγνωρισιμότητα των εκπαρωδούμενων στοιχείων, κάτι που περιόριζε την εριστικότητα του έργου, άμβλυνε τις προκλήσεις, θα έλεγα. Μαζί με τη σκηνογράφο Μικαέλλα Κάσινου ο Ταλιώτης δεν δημιουργεί ένα ρεαλιστικό χώρο φτηνού μοτέλ για να το αποδομήσει μετά με χυμένη βενζίνη και κομμένα χέρια, ο σκηνικός τους χώρος είναι ήδη αποδομημένος. Η πόρτα, η κλειδαριά, το αρμάρι, το καλοριφέρ, το τηλέφωνο -όλα είναι διαλυμένα μέχρι το λειτουργικό μίνιμουμ.

Πιστεύω ότι και στη διδασκαλία του έργου ο Ταλιώτης χρησιμοποίησε την ίδια μέθοδο -οδήγησε τους ηθοποιούς του απευθείας στην πηγή της τρέλας τους. Στον σκοτεινό μικρόκοσμο της παράστασης ο Στέλιος Ανδρονίκου κάνει τον Καρμάικλ του να μοιάζει ταυτόχρονα με τον Κάπταιν Χουκ και τον κροκόδειλο που τον κυνηγά, ο Ονησίφορος Ονησιφόρου και η Μαρίνα Αργυρίδου είναι ο Χάνζελ και η Γκρέτελ που πιάστηκαν αιχμάλωτοι, τιμωρημένοι επειδή πήγαν να τσιμπήσουν λίγα γλυκά, ο Ανδρέας Δανιήλ πετάγεται σαν διαβολάκος με ελατήριο. Όλοι κάνουν καλή δουλειά.